

مقاله پژوهشی: تبیین آموزه‌های سیاسی و دیپلماسی در جنگ‌های سه‌گانه اخیر در جنوب غرب آسیا و چگونگی تبدیل پیروزی‌های نظامی به دستاوردهای سیاسی

غلامعلی رشید^۱، علیرضا طاهری مقدم^۲، محمد داود صارمی^۳

پذیرش مقاله: ۱۴۰۱/۰۹/۰۷

دریافت مقاله: ۱۴۰۱/۰۷/۱۲

چکیده

از نظر اسلام آمادگی برای مقابله با دشمن موضوعی واجب و ضروری است که خداوند در قرآن در سوره انفال، آیه ۶۰ بر آن تأکید می‌فرماید: واعدوا لهم ما استطعتم من قوه و من رباط الخيل ترهبون به عدو الله وعدوكم. در دهه‌های اخیر، در مناطق پیرامونی ایران، بیش از ده جنگ به وقوع پیوسته که سه جنگ آن در همسایگی و مجاورت مرزهای جمهوری اسلامی ایران رخ داده است. حضور آمریکا به عنوان قدرتی سلطه‌طلب در منطقه خلیج فارس علاوه بر علایق این کشور، باید ناشی از مسائل و چالش‌های منطقه‌ای ذکر کرد که در اعصار گذشته زمینه را برای نفوذ و حضور قدرت‌های جهانی در منطقه به وجود آورده و بازدارندگی را برای ج.ا.ا. اجتناب ناپذیر نموده است به طوری که این حضور ممکن است در آینده منجر به بروز درگیری نظامی مقطعی و یا جنگ تمام عیار علیه جمهوری اسلامی ایران شود.

هدف این تحقیق، تبیین آموزه‌های برگرفته از اهداف سیاسی و دیپلماسی به کار گرفته شده در جنگ‌های سه‌گانه اخیر، در جنوب غرب آسیا است. این تحقیق در زمره تحقیقات موردی-زمینه‌ای محسوب و با روش توصیفی - تحلیلی اجرا شده است. براساس یافته‌های این تحقیق مهم‌ترین مؤلفه‌های اثرگذار در جنگ‌های سه‌گانه اخیر در جنوب غرب آسیا به ترتیب اهمیت عبارتند از: (راهبردها، سیاست‌ها، شکست‌ها، پیروزی‌ها، اقتصاد، مؤلفه امنیت، مؤلفه نظامی، مؤلفه اجتماعی و مؤلفه رسانه).

واژگان کلیدی: آموزه‌ها، اهداف سیاسی، اهداف دیپلماسی، دستاوردهای نظامی، دستاوردهای سیاسی

^۱ دانشیار، جغرافیای سیاسی، دانشگاه عالی دفاع ملی

^۲ - دانشجوی دکتری، علوم استراتژیک دفاعی، دانشگاه عالی دفاع ملی (نویسنده مسئول) ali135313721392@gmail.com

^۳ - دانشجوی دکتری، علوم استراتژیک دفاعی، دانشگاه عالی دفاع ملی

مقدمه

آمادگی برای مقابله با دشمن^۱، از نظر اسلام موضوعی واجب و ضروری است که خداوند در آیات متعددی در قرآن بر آن تأکید کرده است. واعدوا لهم ما استطعتم من قوه ومن رباط الخيل ترهبون به عدوا لله وعدوكم: «تا می‌توانید در برابر آن‌ها (دشمن) نیرو و اسب‌های آماده (تجهیزات) بسیج کنید تا دشمن خدا و خودتان را به رعب بباندازید.»^۲

در دهه‌های اخیر، در مناطق پیرامونی ایران یعنی در منطقه‌ی جنوب غرب آسیا (غرب آسیا، خلیج فارس و آسیای میانه)، بیش از ده جنگ به وقوع پیوسته که سه جنگ آن درست در همسایگی و مجاورت مرزهای ج.ا.ا.^۳ رخ داده است، چنین حوادث و واقعیاتی ایجاب می‌کند موضوع آمادگی همه جانبه را بیش از پیش مهم، واقعی و غیر قابل اجتناب در نظر بگیریم.

حضور آمریکا به عنوان قدرتی سلطه‌طلب در پیرامون ج.ا.ا. علاوه بر علائق این کشور، باید ناشی از مسائل و چالش‌های منطقه‌ای ذکر کرد که در اعصار گذشته زمینه را برای نفوذ و حضور قدرت‌های جهانی در منطقه به وجود آورده و بازدارندگی را برای ج.ا.ا. اجتناب ناپذیر نموده است.

تصویر (۱)؛ بر اساس اسناد موجود در معاونت عملیات نیروی پدافند هوایی اجا در تاریخ ۹۹/۳/۲۹

۱-مقام معظم رهبری "هرگونه تلاش در مقابله با دشمن، می تواند جهاد تلقی شود" بیانات ۷۵/۳/۲۰

۲- سوره انفال، آیه ۶۰

۳- جمهوری اسلامی ایران

حضور گسترده‌ی نظامی آمریکا در محیط پیرامونی جمهوری اسلامی ایران به بهانه‌های مختلف و استقرار نیروهای فرا منطقه‌ای در پایگاه‌های مستقر در کشورهای حاشیه خلیج فارس این دغدغه و نگرانی را هم‌چنان حفظ کرده است که ادامه خصومت‌ها و تشدید تهدیدات غرب ممکن است در آینده منجر به بروز درگیری نظامی مقطعی و یا جنگ تمام عیار علیه جمهوری اسلامی ایران شود. تداوم درگیری‌ها و تعارضات در منطقه می‌تواند پیامدهای سیاسی، امنیتی و دفاعی ناخواسته و ناخوشایندی را برای کشور در پی داشته باشد، که کمبود دانش کافی در تجزیه و تحلیل جنگ‌های اخیر و در پی آن امکان بروز چالش‌های آینده با رویکرد نوین کشورهای متخاصم می‌تواند امنیت و موجودیت نظام جمهوری اسلامی را با خطر مواجه نماید.

در این رابطه مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) می‌فرماید: « البته ما بارها گفته‌ایم که به‌هیچ وجه نمی‌توانیم ادعا کنیم که ایران قطعاً مورد حمله قرار خواهد گرفت، نه، چنین چیزی معلوم نیست، اما قطعاً تهدید متوجه ما است... این تهدیدی که وجود دارد، از لحاظ زمینه و انگیزه‌هایش، یک قضیه‌ی مرکب و چند عنصری است که باید عناصر آن را شناخت»^۱.

هدف این تحقیق تبیین آموزه‌های برگرفته از اهداف سیاسی و دیپلماسی به کار گرفته شده در جنگ‌های سه‌گانه اخیر (۱۳۸۲/۲۰۰۳ - ۱۳۹۳/۲۰۱۴) در جنوب غرب آسیا میباشد و مسئله اصلی آن عبارت است از: آموزه‌های برگرفته از اهداف سیاسی و دیپلماسی به کار گرفته شده در جنگ‌های سه‌گانه اخیر (۱۳۸۲/۲۰۰۳ - ۱۳۹۳/۲۰۱۴) در جنوب غرب آسیا چیست؟

اهمیت این پژوهش در این است که تبیین آموزه‌های برگرفته از اهداف سیاسی و دیپلماسی به کار گرفته شده در جنگ‌های سه‌گانه اخیر و چگونگی تبدیل پیروزی‌های نظامی به دست‌آوردهای سیاسی سبب ایجاد هماهنگی بیشتر بین میدان و سیاست و اشراف بر راهبرد دشمن در مدیریت و اداره‌ی جنگ، ایجاد آمادگی دفاعی متناسب با راهبردهای دشمن در ساختارهای نظامی و امنیتی خودی، کمک به برآورد هزینه‌های مورد نیاز ساختارهای نظامی و امنیتی برای دفاع در برابر تهاجم احتمالی دشمن و احصای تاکتیک‌های عملیاتی دشمن و طراحی و برنامه‌ریزی اقدامات مقابله‌ای گردد. ضرورت این تحقیق از اینجا ناشی می‌شود که در صورت بی‌توجهی به یافته‌های آن، احتمال غافل‌گیر شدن در برابر تهاجم احتمالی دشمنان، به خطر افتادن منافع ملی جمهوری اسلامی ایران، انتقال ناامنی‌های کشورهای همسایه به داخل جمهوری اسلامی ایران اجتناب ناپذیر خواهد بود.

۱ - بیانات مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) در دیدار کارگزاران نظام در تاریخ ۱۳۸۰/۱۲/۲۷

مبانی نظری

پیشینه شناسی: در رابطه با موضوع تحقیق، رساله و مقالاتی که به صورت مستقیم با اشاره به موضوع تحقیق نگارش شده باشد وجود ندارد اما رساله‌ها و مقالات مرتبط با موضوع، به صورت غیر مستقیم، در مراکز علمی داخل و خارج کشور و سایت های اینترنتی وجود دارد.

آقایان حسین دهقان و علیرضا سعادت‌راد در مقاله ای در سال ۱۳۹۵ به «تبیین مهم‌ترین چالش‌های فراروی سیاست گذاری دفاعی ج.ا.ا.» پرداخته‌اند. براساس یافته‌های این پژوهش مهم‌ترین چالش‌های فراروی سیاست گذاری دفاعی ج.ا.ا. در محیط بین‌المللی عبارتند از؛ جهانی شدن، ظهور بازیگران جدید، جایگزین شدن ائتلاف‌های منعطف به جای اتحاد، تغییر مفاهیم راهبردی. و در بعد ملی عبارتند از؛ تامین منابع، طراحی نامناسب، سازمان‌های با نفوذ، تغییرات سیاسی، روندهای بروکراتیک.

در مقاله‌ی دیگری که توسط وحید ریاضی و همکاران، در سال ۱۴۰۰ تحت عنوان: «معرفی مؤلفه‌ها و ابزارهای جنگ ترکیبی آمریکا علیه ج.ا.ایران» نگارش شده است، بر اساس یافته‌های این پژوهش تعداد ۸ مؤلفه؛ روانی، اطلاعاتی، اقتصادی، دیپلماسی- سیاسی، سایبری، نیروهای نظامی منظم و نیروهای ویژه و حمایت از درگیری های داخلی به عنوان مهم‌ترین مؤلفه‌های جنگ ترکیبی آمریکا علیه ج.ا.ایران به شمار می‌روند.

مفهوم شناسی:

جنگ: گاستون بوتول^۱، تعریفی از جنگ را ارائه می‌دهد که: جنگ مبارزه مسلحانه و خونین بین گروه‌های سازمان یافته است. وی در ادامه توضیح می‌دهد که جنگ شکلی از خشونت است که خصلت اساسی گروه‌های درگیر و از روش‌های به کار رفته در آن، نظم و سازمان یافتگی است. به علاوه جنگ از نظر زمانی و مکانی محدود و مقید به قواعد حقوقی است که بر حسب زمان و مکان به شدت متغیرند (ادیبی سده، ۱۳۹۶، ۸).

سیاست: مجموعه‌ای از تصمیمات مرتبط به هم است که از سوی بازیگر سیاسی یا گروهی از بازیگران در مورد انتخاب هدف‌ها و ابزارهای رسیدن به آن‌ها در یک شرایط خاص اتخاذ می‌شود.

^۱ Gaston Bouthoul جامعه شناس فرانسوی (۱۸۹۶-۱۹۸۰) است که طول حیات علمی خود را صرف مطالعه جنگ‌ها کرد. او اولین بار واژه ستیزه‌شناسی را ابداع کرد و در کتاب صد میلیون برده در ۱۹۴۶ آن را به کاربرد (لاروس، ۱۹۸۸).

این تصمیم‌ها باید در قالب و محدوده‌ی قدرت آن بازیگران برای نیل به آن هدف‌ها باشد (زه‌دی، ۱۳۹۴، ۴۹).

دیپلماسی: هدایت روابط بین افراد، گروه‌ها و ملت‌ها در عرصه مناسبات بین‌المللی است. عمدتاً به هدایت روابط بین‌المللی از طریق دیدار و گفت‌وگوهای دیپلمات‌ها رسمی است اشاره دارد) پگاه تخصصی سیاست بین‌المللی «اینپا»، ۱۴۰۰، ۲۲ آبان ماه)

جنگ عراق (۲۰۰۳): این جنگ با نام‌های اشغال عراق و عملیات آزادسازی عراق نیز شناخته می‌شود و یک عملیات نظامی بود که در ۲۹ اسفند ۱۳۸۱ (۲۰ مارس ۲۰۰۳) با حمله یک ائتلاف بین‌المللی به رهبری ایالات متحده آمریکا و انگلستان به عراق آغاز شد که تهاجم از ۲۱ روز عملیات رزمی تشکیل می‌شد. نیروهای اصلی حمله‌کننده به عراق شامل ارتش‌های ایالات متحده آمریکا، انگلستان و لهستان بودند ولی ۲۹ کشور دیگر از جمله ژاپن، کره جنوبی، ایتالیا، اسپانیا و... با فرستادن بخشی از نیروهای نظامی و لجستیکی خود به همراهی با نیروهای ائتلاف، در اشغال عراق نقش داشتند. این جنگ با خروج آخرین تیپ رزمی آمریکایی در ۲۸ مرداد ۱۳۸۹ (۱۹ اوت ۲۰۱۰) به‌طور رسمی خاتمه یافت. اصطلاح جنگ دوم خلیج فارس برای اشاره به حملات مشترک آمریکا و انگلیس به عراق (۲۰ مارس ۲۰۰۳) که در پی اخطارهای مکرر به این کشور صورت گرفت. بهانه دولت‌های مهاجم انباشت سلاح کشتار جمعی در عراق بود. حملات گسترده آمریکا و انگلیس منجر به سقوط بغداد در نهم آوریل ۲۰۰۳ و در نهایت فروپاشی رژیم صدام حسین گردید. (نوروزی، ۱۳۸۵: ۲۹۴).

دلایل و اهداف اشغال نظامی عراق توسط آمریکا و متحدانش

از دیدگاه کارشناسان مسائل سیاسی و نظامی، اشغال گران عراق در حمله به این کشور، علاوه بر شعارهای فریبنده خویش در زمینه مقابله با تروریسم، تأمین صلح و امنیت جهانی و گسترش دموکراسی، اهداف پنهانی متعددی را نیز تعقیب می‌کردند که مهم‌ترین آن‌ها عبارتند از:

- ۱- انهدام سلاح‌های کشتار جمعی
- ۲- جنگ علیه تروریست
- ۳- تهدید کشورهای همسایه از طرف عراق
- ۵- پی‌گیری و تحقق طرح‌های سلطه‌جویانه

سیاست‌های تهاجمی و تجاوزکارانه‌ای که امروزه آمریکا در جهان تعقیب می‌کند، تابعی از استراتژی جدید آمریکاست. ریشه این طرح، به سال‌های ۱۹۷۰م برمی‌گردد که ائتلاف میان جناح‌های افراطی دیگر که در رأس حکومت بودند، به طور مشخص شکل گرفت. برنامه سیاسی آنان، عبارت بود از متحد ساختن جامعه آمریکا، از راه جنگ و بسیج مداوم و تضمین برتری استراتژیک همه جانبه آمریکا. خطوط این طرح، در سال‌های ۱۹۸۰م و سپس در آغاز دهه ۱۹۹۰م رفته رفته، مشخص‌تر شد و سرانجام در حدود هفت ماه قبل از واقعه یازده سپتامبر، به عنوان استراتژی ملی، در آمریکا به تصویب رسید و مبنای حرکت آمریکا، در قرن ۲۱ شناخته شد. محورهای اصلی این برنامه، عبارتند از:

- * یک جانبه‌گرایی، ایجاد سلطه و تثبیت رهبری آمریکا بر جهان، جهانی سازی اقتصاد و ایجاد همگرایی در اقتصاد جهانی، تحت حاکمیت نظام سرمایه داری حاکم بر آمریکا.
- * ممانعت از شکل‌گیری هرگونه ائتلاف علیه آمریکا یا ممانعت از ایجاد رقیب برای آمریکا در عرصه سیاسی و اقتصادی (مهدی ذاکریان، ۱۳۸۲: ۱۲۱).

۶- دست‌یابی و کنترل نفت عراق

کشور عراق پس از عربستان، با ذخایر ۱۱۲ میلیارد بشکه ای خود، دومین کشور دارنده منابع و ذخایر غنی نفتی است و هزینه‌های تولید نیز در این کشور، در مقایسه با سایر کشورها، بسیار پایین است.

۷- مقابله با جهان اسلام

فشارهای لابی صهیونیستی و القانات دو سیاست‌گذار مهم سیاست خارجی آمریکا، یعنی «فرانسیس فوکویاما» و «ساموئل هانتینگتون» در معرفی اسلام به عنوان دشمن جدی تمدن غرب و لزوم برخورد نظامی با جهان اسلام، از سوی غرب، جهت استیلای خویش و غلبه ایدئولوژی لیبرال - سرمایه داری، نقش بسیار مهمی در طرح و شکل‌گیری سیاست خارجی جدید آمریکا داشت. از این رو، بعد از سناریوی ۱۱ سپتامبر، بی‌درنگ، «جنگ صلیبی»^۱ از سوی رئیس‌جمهور آمریکا مطرح شد و وی، نیات شوم قلبی خویش را ظاهر ساخت. (لیالی، ۱۳۸۶، ۶).

^۱ - استراتژی بوش پسر برای مقابله با اسلام هم نظامی بود و هم میلیتاریستی و هم فرهنگی. بُعد نظامی آن با اشغال نظامی عراق و افغانستان محقق شد و بُعد فرهنگی آن با جنگ صلیبی و اعلام ایران به عنوان محور شرارت و توهین به قرآن در آمریکا شکل گرفت.

پیامدهای اشغال نظامی عراق: تهاجم نظامی آمریکا به عراق، پیامدها و نتایج گسترده و قابل توجهی را در ابعاد مختلف سیاسی، امنیتی، نظامی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و بین‌المللی، برای مردم این کشور و ظهور نشانه‌هایی از افول قدرت آمریکا در جهان را به دنبال داشته است زیرا این تهاجم از یک طرف سبب فروپاشی حزب بعث عراق و برکناری صدام از قدرت، تدوین قانون اساسی جدید و شکل‌گیری مجلس و دولتی مردمی در عراق از طرفی دیگر به دنبال اشغال نظامی عراق، ساختار امنیتی و دفاعی این کشور از بین رفت؛ ناامنی، وحشت، ترس، اضطراب و بی‌ثباتی، بر بسیاری از شهرهای عراق حاکم شد (همان، ۸).

جنگ رژیم صهیونیستی و لبنان (۲۰۰۶): حمله گسترده رژیم صهیونیستی در ژوئن ۲۰۰۶ میلادی به لبنان در تاریخ تحولات این کشور و معادلات منطقه ای از اهمیت خاصی برخوردار است. این رژیم در سالهای ۱۹۴۸، ۱۹۷۸، ۱۹۸۲، ۱۹۹۳ و ۱۹۹۶ نیز به لبنان حمله نظامی کرده و هر بار زیانهای مادی و انسانی زیادی را به ملت لبنان وارد نموده بود اما از سال ۱۹۸۲ با ظهور حزب‌الله، عقب‌نشینی و شکست‌های پیاپی در سیاست‌های تهاجمی اسرائیل آغاز شد و پیروزی حزب الله در حمله ۲۰۰۶ را می‌توان مرحله جدیدی در روابط اسرائیل با لبنان و جهان اسلام قلمداد کرد (ستوده، ۱۳۸۵، ۲).

جنگ رژیم صهیونیستی و لبنان که در لبنان به جنگ ژوئیه (حرب تموز) معروف است، جنگی است که به مدت ۳۳ روز بین ارتش رژیم صهیونیستی و حزب‌الله لبنان به وقوع پیوست و دامنه آن شمال اسرائیل و سراسر لبنان را دربرگرفت. این جنگ با قطعنامه ۱۷۰۱ شورای امنیت سازمان ملل در تاریخ ۱۴ اوت ۲۰۰۶ پایان یافت. مرزی در این جنگ جابه‌جا نشد. این جنگ از تحولات مهم و تأثیر گذار منطقه خاورمیانه است که تأثیرات آن را می‌توان در دو حوزه بیان کرد؛ یک، رؤیت تحقق وعده‌های الهی که یک گروه اندک چگونه با یک رژیم به طور کامل مسلح می‌جنگند و توان ایمانی آن‌ها موجب پیروزی می‌شود و دوم این‌که با توجه به رخ دادهای این جنگ مشخص شد راهبرد رهایی منطقه از آشوب، مبارزه مسلحانه است نه دیپلماسی با رژیم صهیونیستی (نوروزی، ۱۳۸۵: ۲۹۴).

اهداف حمله رژیم صهیونیستی به لبنان در ژوئن ۲۰۰۶ میلادی

اهدافی که اسرائیل برای این حمله بیان کرد، با اهداف آمریکا در خاورمیانه هم‌سویی داشت. در واقع، اسرائیل به منظور تحقق اهداف کلان آمریکا جنگ لبنان را آغاز کرد. عمده این اهداف عبارت بودند از:

ایجاد خاورمیانه بزرگ و تضعیف و انزوای ایران؛ نابودی عمق استراتژیکی جمهوری اسلامی ایران؛ نابودی سازمان مقاومت اسلامی لبنان؛ ترور رهبران حزب‌الله، به ویژه «سید حسن نصرالله» دبیرکل آن؛ اخراج حزب‌الله از جنوب لبنان و ایجاد منطقه امن مرزی برای اسرائیل؛ انحراف افکار

عمومی جهان از جنایات اسرائیل (در نوار غزه) و آمریکا (در افغانستان و عراق)؛ به چالش کشاندن نقش ایران در معادلات مهم منطقه‌ای از جمله روند صلح خاورمیانه؛ تضعیف ائتلاف ایرانی-سوری که با محوریت حزب الله لبنان شکل گرفته بود؛ خلع سلاح حزب الله در راستای قطع نامه ۱۵۵۹؛ از بین بردن تاثیرگذاری حزب الله بر فلسطین؛ انتقال بحران داخل اسرائیل که با پیروزی ۴۳ درصدی اولمرت از عملکرد نخست وزیر ناراضی بودند؛ جبران شکست اسرائیل پس از عقب نشینی سال ۲۰۰۰ (پایگاه خبری بصیرت، ۱۳۸۶، مرداد ماه).

پیامدهای جنگ رژیم صهیونیستی علیه حزب الله

جنگ ۳۳ روزه رژیم صهیونیستی علیه لبنان نتایج و پیامدهای بسیار مهمی در برداشت که در سطوح مختلف داخلی، منطقه‌ای و بین‌المللی قابل توجه است. از مهمترین این پیامدها می‌توان به: افزایش اختلاف بین طرفداران مقاومت و طرفداران نظام سستی در داخل لبنان، آشکار شدن اختلاف نظر آمریکا و اسرائیل در خصوص اولویت ضربه زدن به سوریه، آشکار شدن ضعف و سستی بی‌سابقه رژیم‌های غربی در موضع گیری‌های خود، اقتناع افکار عمومی مبنی بر این که رژیم صهیونیستی رژیمی ساختگی و پروژه‌ای غربی است اما حزب الله ریشه‌دار و مرتبط با مردم است و در زمینه‌های سیاسی، نظامی، اجتماعی و اقتصادی فعالیت دارد و آشکار شدن نقاط ضعف استراتژیک سیاسی و نظامی رژیم صهیونیستی (پایگاه خبری بصیرت، شناسه خبر ۱۱۶۹۰، ۱۳۸۶).

جنگ ۲۲ روزه رژیم صهیونیستی و حماس (سال ۲۰۰۸ میلادی)

نگرش رهبران حماس به رژیم صهیونیستی با نگرش رهبران فتح متفاوت است. رهبران و سران حماس خواهان «محو و نابودی رژیم صهیونیستی» هستند اما جنبش فتح و هم پیمانان با پذیرش قطعنامه‌ی ۲۴۲ شورای امنیت سازمان ملل متحد به حضور در کنفرانس صلح مادرید و امضای توافق نامه‌ی اسلو، این ایده را در آزاد سازی اراضی اشغالی ۱۹۶۷ تأکید می‌نماید.

از زمانی که جنبش مقاومت اسلامی فلسطینی (حماس) دولت دهم فلسطین را در مارس ۲۰۰۶ تشکیل داد، دشمن صهیونیستی محاصره‌ی سیاسی و مالی جاترانه را علیه ملت فلسطین و این جنبش آغاز کرد. محاصره‌ی غزه و ممانعت از ورود دارو و غذا، سوخت و برق، مردم را در معرض گرسنگی و مرگ قرار داد. رژیم صهیونیستی که در جریان جنگ ۳۳ روزه با لبنان در تابستان ۲۰۰۶ از نیروهای مقاومت حزب الله شکست سختی خورده بود و تمامی سران آن رژیم نیز به آن اذعان کردند، تلاش کردند با حمله به غزه (۲۷ دسامبر سال ۲۰۰۸ میلادی) از کابوس جنگ ۳۳ روزه فرار کنند (سبزیان موسی‌آبادی، مظفری، ۱۳۸۸، ۲).

اهداف جنگ ۲۲ روزه غزه و پیامدهای آن

حصار سیاسی-اقتصادی: از زمان پاک سازی نوار غزه در تاریخ ۲۰۰۷/۰۶/۱۴ رژیم صهیونیستی این منطقه را به یک زندان واقعی تبدیل کرد که هزاران بیمار و مجروح را در خود جای می‌داد و

یک رکورد واقعی را در فقر داشت و بخش صنعت آن به خاطر تداوم روند محاصره و بسته ماندن گذرگاه‌ها از فعالیت باز ایستاد.

اشغالگران قدس به محاصره‌ای که با کمک دیگر طرف‌های منطقه‌ای و بین‌المللی علیه ملت فلسطین در نوار غزه اعمال کرده بودند، بسنده نکردند و به قطع برق و سوخت نوار غزه مبادرت ورزیدند. با این همه مقاومت مردم غزه ادامه یافت و همین امر نیز در نهایت باعث باز شدن خط مرزی شد. در این محاصره آنچه که در نوار غزه رخ داد، باعث شگفتی صهیونیست‌ها شد. مردم این منطقه هرگز علیه دولت حماس نشوریدند، زیرا کاملاً به این نکته آگاه بودند که این رژیم عبری و هم‌پیمانانش هستند که می‌خواهند حیات ملت فلسطین را به خطر بیندازند. نتایج پژوهشی که با محور سنجش افکار عمومی در نوار غزه انجام شد، نشان داد که بعد از قطعی برق، محبوبیت حماس در نوار غزه از ۳۹٪ به ۴۱٪ رسیده است و از همین رو بود که به جای حماس، تفنگ‌ها باز هم سینه دشمن را نشانه رفتند و مردم نیز رهسپار گذرگاه مرزی رفح شدند (مطلبی، جونقانی، ۱۳۸۹، ۳). می‌توان اهداف رژیم صهیونیستی از جنگ غزه را در دو بخش اهداف اعلام شده و اهداف پنهان بررسی کرد.

الف. اهداف عملیات زمینی رژیم صهیونیستی در جنگ غزه (اهداف آشکار)

۱- محاصره مناطق مسکونی واقع در شمال باریکه غزه (شهر غزه، بیت حانون، اردوگا و ...)

۲- قطع ارتباط شمال- جنوب باریکه غزه

۳- قطع ارتباط مصر- غزه و جلوگیری از ارسال سلاح برای مقاومت

ب- اهداف در درون فلسطین (اهداف پنهان)

۱- ترمیم وجه نظامی و نیز توان قدرت بازدارندگی پس از شکست در جنگ ۳۳ روزه لبنان

۲- از بین بردن مقاومت به رهبری حماس

۳- مشروعیت بخشی به تشکیلات خود گردان به رهبری محمود عباس

ج. سطح داخلی رژیم صهیونیستی (اهداف پنهان)

با توجه به تعارضات اساسی در جامعه رژیم صهیونیستی در سطوح مختلف سیاسی و نظامی و امنیتی و عمیق شدن آنها در جریان جنگ ۳۳ روزه و آسیب پذیری مفرط ناشی از تکامل و بالندگی جبهه مقاومت متشکل از جمهوری اسلامی ایران، سوریه، حزب الله لبنان و حماس در فلسطین، جنایات رژیم صهیونیستی در نوار غزه تنها سرپوشی ناگزیر بر مشکلات متعدد داخلی و خارجی آن رژیم محسوب می‌شود (عرب، ۱۳۸۶، ۳۶).

د. اهداف سطح منطقه‌ای (اهداف پنهان)

۱- انتقام از جبهه مقاومت در منطقه

صباحی بیشتر بر کرسی قدرت بنشینند.

۲- تسریع و تقویت طرح صلح عربی

۳- تلاش جبهه سازش برای جبران حیثیت از دست رفته ناشی از جنگ ۳۳ روزه

مهم ترین دستاورد جنگ لبنان، ریشه دار شدن تفکر مقاومت و پایداری در بین ملت های تحت ظلم و ستم در مقابل قدرت های منطقه ای و جهانی بوده است. (عرب، ۶۳، ۱۳۸۶).

فلسطین در طرح آمریکایی ها برای خاورمیانه نقش اصلی و محوری ایفا می کند و تحرک در سایر کشورها به طور مستقیم با اوضاع فلسطین در ارتباط است و این به علت اهمیت نقش رژیم صهیونیستی برای آمریکایی ها در منطقه است (مطلبی، جوتقانی، ۱۳۸۹، ۳).

جنگ هشت روزه غزه ۲۰۱۲ میلادی: در نوامبر سال ۲۰۱۲ میلادی تجاوز رژیم صهیونیستی به غزه تحت عنوان عملیات "ستون ابرها" پس از هشت روز با پیروزی مقاومت و پایداری مردم غزه به پایان رسید. پیروزی حماس در جنگ هشت روزه، موفقیت بی سابقه ای بود که خسارت زیادی به رژیم صهیونیستی وارد کرد.

در جنگ ۸ روز غزه در سال ۲۰۱۲، برای اولین بار فلسطینیان توانستند تل آویو و برخی دیگر از مناطق مهم یهودی نشین را در فلسطین اشغالی هدف موشک قرار دهند و قلب رژیم صهیونیستی را به لرزه درآورده و تنها بعد از گذشت ۸ روز اسرائیل را وادار به عقب نشینی کنند. در همین راستا «شائول موفاز» معاون نخست وزیر سابق رژیم صهیونیستی و رهبر جناح مخالف در این رژیم اذعان کرد که حماس در این جنگ پیروز و اسرائیل بزرگترین شکست را خورده است (زرچینی، ۱۳۹۵، ۴).

دلایل حمله رژیم صهیونیستی به غزه در جنگ هشت روزه

۱- به بن بست رسیدن اسرائیل در منطقه

۲- شکنندگی در جامعه اسرائیل

جامعه اسرائیل به شدت شکننده است و تنها وجه اشتراک مردم این کشور دین مشترک است. آنان در فرهنگ، زبان، نژاد اختلافات شدید داشته و نمی توانند با یکدیگر احساس هویت مشترک که تشکیل دهنده یک ملت است داشته باشند و تنها عاملی که توانسته این گروه های مختلف را گرد هم جمع کند؛ عامل دین یهود است. تراشیدن جنگی در منطقه و با یکی از دشمنان جدی اسرائیل می توانست برای مدتی اوضاع داخلی این رژیم را آرام کند.

۳- اثبات قدرت نظامی خود

۵- بازنشسته کردن نخبگان سیاسی

یکی از روش های نظام سیاسی اسرائیل برای بازنشسته کردن نخبگان و نیروهای سیاسی این رژیم شروع جنگ پیش دستانه است. هرگاه نظام سیاسی اسرائیل در صدد تغییراتی در سطح نیروی انسانی و نخبگان سیاسی خود می افتد، با شروع جنگی در منطقه تلاش می کند تا این نیروها در

اوج قدرت و برای هدفی مقدس نظیر دفاع از سرزمین مقدس بازنشسته کند (وبلاگ خبرنگار جهان اسلام نت نامه (امت اسلامی)، آذر ماه ۱۳۹۴).

پیامدهای جنگ هشت روزه

الف- پیامدهای بین‌المللی

۱- در هم شکستن ابهت نظامی اسرائیل

۲- تقویت جریان مقاومت

۳- آشکار شدن تناقض بین حرف و عمل جریان‌های مختلف

۴- بازگشت موضوع فلسطین به جایگاه اصلی خود

۵- استعفای برخی مقامات ارشد رژیم صهیونیستی

ب- پیامدهای سیاسی

۱- به حاشیه رفتن خط سازش و پررنگ شدن نقش مقاومت در منطقه.

۲- برملا شدن سیاست خائنانه حکام مرتجع عرب از جمله عربستان و قطر و ثابت شدن این موضوع که حکام عرب منطقه هیچ‌گاه دلسوز مردم فلسطین نبوده و نیستند.

۳- آشفتگی و شکاف در هیات حاکمه رژیم صهیونیستی: استعفای وزیر جنگ رژیم صهیونیستی و کاهش شدید اعتماد صهیونیست‌های ساکن سرزمین‌های اشغالی به نخست‌وزیر این رژیم.

۴- نشان دادن قدرت برتر نظامی ایران با مشخص شدن این که موشک‌های شلیک شده به سرزمین‌های صهیونیست‌نشین ساخت ایران بوده است.

۵- تاکید بر این نکته که ایران فقط حامی جنبش‌های شیعه نیست بلکه همچنان از ملل مظلوم دنیا با هر مذهبی حمایت و پشتیبانی می‌کند.

۶- تحمیل پیش‌شرط‌های مقاومت به اسرائیل و پذیرش این پیش‌شرط‌ها از سوی صهیونیست‌ها.

۷- ضربه حیثیتی به دولت آمریکا

۸- اثبات بی‌خاصیتی مجامع بین‌المللی هم‌چون سازمان ملل و شورای امنیت.

ج- پیامدهای امنیتی-نظامی: برملا شدن ضعف اساسی سیستم دفاعی رژیم صهیونیستی

د- پیامدهای اقتصادی-اجتماعی (خبرنامه جهان اسلام نت‌نامه (امت اسلامی)، آذر ماه ۱۳۹۴).

حمله اسرائیل به غزه ۲۰۱۴ میلادی

جنگ سوم غزه، جنگ ۵۰ یا ۵۱ روزه، عملیات صخره سخت، العصف الماکول و بنیان مرصوص از جمله نام‌هایی است که توسط رژیم صهیونیستی بر آن گذاشته شده است. این نبرد که از سه‌شنبه (۱۱ تیر ۱۳۹۳ - ۸ جولای ۲۰۱۴) تا سه‌شنبه (۴ شهریور ۱۳۹۳ - ۲۶ آگوست ۲۰۱۲) به درازا کشید. آثار و پیامدهای جدی بر دو جامعه فلسطینی و صهیونیستی داشته است. این جنگ را می‌توان جنگ غافلگیری‌ها نیز نام گذاشت زیرا در عرصه‌های نظامی، سیاسی، امنیتی و اقتصادی

به دلیل ابتکارات گروه‌های مقاومت فلسطینی و خسارات سنگین، غافلگیری‌ها و حوادث غیرقابل پیش‌بینی رخ داد که با جنگ‌های پیشین اسرائیل - فلسطینی قابل مقایسه نیست (ساسانیان، ۱۳۹۳، ۱).

اهداف حمله به غزه در سال ۲۰۱۴ میلادی

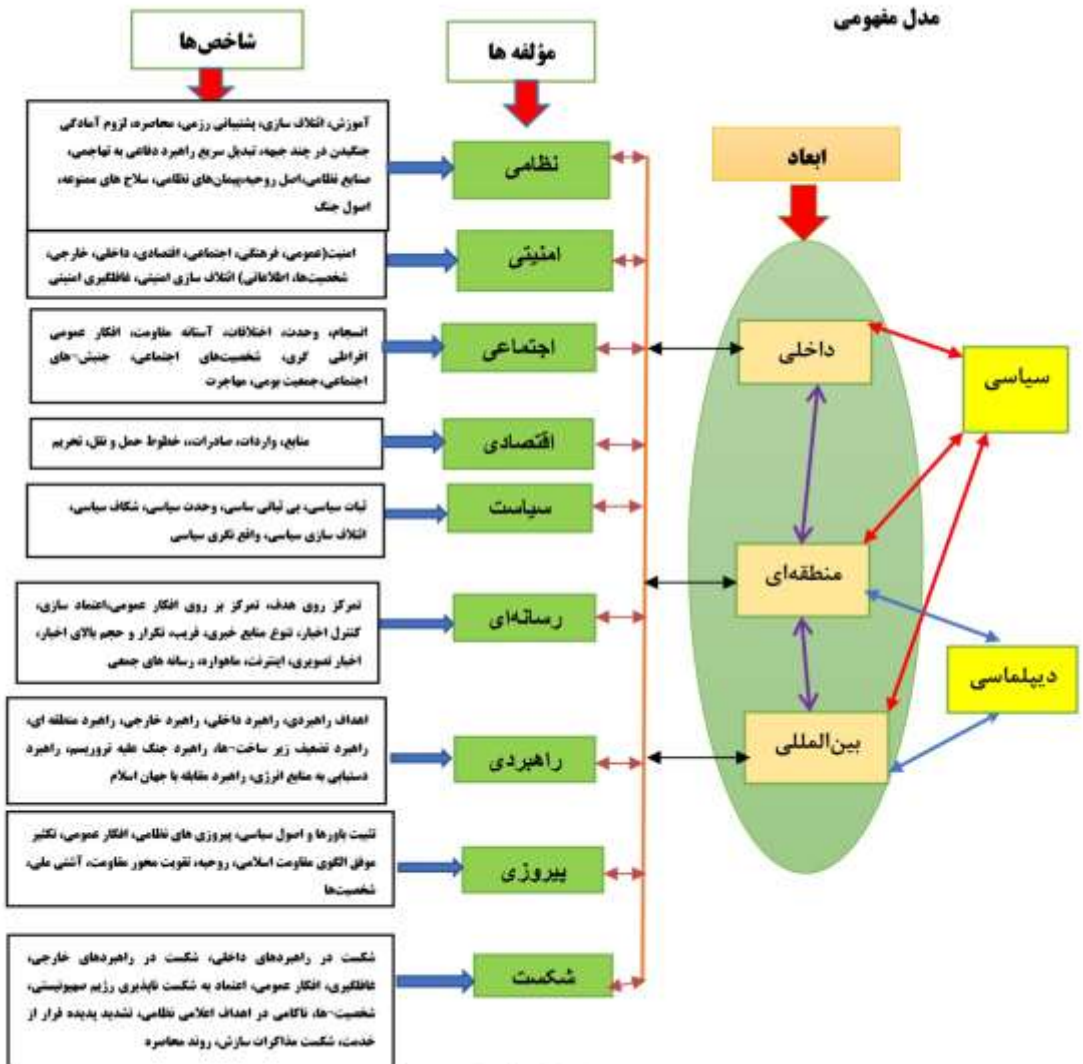
این که ناپدید شدن سه صهیونیست و در نهایت کشته شدن آنها، دلیل حمله‌ی هوایی اسرائیل به نوار غزه باشد، چندان پذیرفتنی نیست اگرچه بهانه‌ی خوبی است. به نظر میرسد دلایل راهبردی تری در این حمله نهفته است؛ دلایلی که می‌توان آن را در دو سطح داخلی و منطقه‌ای مورد تحلیل قرار داد.

الف) سطح داخلی

داستان تکراری اقناع افکار عمومی صهیونیست‌ها از یک سو و دست یافتن به یک اجماع داخلی، همیشه بهانه‌هایی بوده‌اند که رژیم اشغال‌گر قدس را به آن وا می‌دارد تا حمله به غزه را در دستور کار قرار دهد.

ب) سطح تحلیل منطقه‌ای

پاسخ به چرایی آغاز این نبرد از سوی اسرائیل در حوزه‌ی منطقه‌ای، نمی‌تواند بدون توجه به شرایط منطقه‌ای جبهه‌ی مقاومت در زمان خود صورت گیرد (ساسانیان، ۱۳۹۳، ۲). جنگ سوم غزه برای رژیم رژیم صهیونیستی، خسارات و هزینه‌های زیادی به دنبال داشته است که بخشی از این موارد عبارتند از: غافلگیری رژیم رژیم صهیونیستی، افزایش اختلافات و رقابت‌های داخلی، به هم ریختگی قدرت هماهنگی و هم‌پوشانی نهادها و سازمان‌های رژیم صهیونیستی، اختلاف میان مؤسسات نظامی و سیاسی، شکست اطلاعاتی رژیم صهیونیستی، آماده شدن محیط مردمی برای انتفاضه سوم در کرانه باختری، مهاجرت معکوس از رژیم صهیونیستی در حین جنگ و پس از آن، متحمل شدن هزینه‌های سنگین نظامی، کاهش چشمگیری توریست در فلسطین اشغالی، انزوای سیاسی رژیم صهیونیستی در جامعه بین‌الملل و به تصویر کشیده شدن چهره‌ای متجاوز از این رژیم در رسانه‌های بین‌المللی (ساسانیان، ۱۳۹۳، ۱۵).

روش‌شناسی تحقیق

نظر به این‌که این پژوهش به دنبال تبیین تجارب جنگ‌های اخیر (سه جنگ) و چگونگی کاربرد آن‌ها را در جنگ آینده می‌باشد و نتایج حاصله از پژوهش در حوزه دفاعی قابل بهره‌برداری است، لذا این تحقیق از نوع توسعه‌ای-کاربردی محسوب می‌شود.

این تحقیق با رویکرد آمیخته (کمی و کیفی) و با روش توصیفی تحلیلی و همبستگی اجرا شده است.

جامعه آماری پژوهش حاضر شامل کلیه خبرگان، صاحب‌نظران و متولیان کشور و نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران با ویژگی‌های زیر می‌باشند:

الف. دارا بودن حداقل مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد

ب. دارا بودن جایگاه شغلی راهبردی در حوزه دفاعی_امنیتی

ج. صاحب‌نظر و مجرب در مباحث راهبردی، دفاعی_امنیتی

جامعه آماری این تحقیق شامل ۲۰ نفر از خبرگان، صاحب‌نظران، متولیان و اساتید حوزه نظامی است، با توجه به محدود بودن جامعه آماری، حجم نمونه آماری به جامعه آماری منطبق است و لذا روش نمونه‌گیری تمام شمار است.

داده‌ها به روش کتابخانه‌ای، اسنادی، مصاحبه و توزیع پرسشنامه و با استفاده از فیش برداری جمع‌آوری و انجام شده است.

محقق پس از مطالعه مبانی تئوریک، مصاحبه با اهل فن و تدوین مدل مفهومی تحقیق به پرسش‌نامه محقق ساخته‌ای دست یافته و پس از تعیین شاخص‌های روا سنجی آن، پرسشنامه را روی ۲۰ نفر از خبرگان، صاحب‌نظران، متولیان و اساتید حوزه راهبردی دفاعی_امنیتی کشور جمهوری اسلامی ایران که به صورت هدفمند انتخاب نموده‌اند اجرا نموده است.

روش تجزیه تحلیل داده‌ها توصیفی - آماری است و با تحلیل اسناد و مدارک و تحلیل سیستماتیک انجام شده است. از طرفی با توجه به وضعیت آمار و داده‌های جمعیت شناختی مقدار کرونباخ به دست آمده برابر با ۰/۸۷ است و بدین معناست که پرسش‌نامه تحقیق از روایی و پایایی خوبی برخوردار است.

تجزیه و تحلیل داده‌ها و یافته‌های تحقیق

به منظور بررسی آماری و تجزیه و تحلیل اطلاعات جمع‌آوری شده، محقق براساس اسناد، مدارک، مطالعات و مصاحبه‌های انجام شده با نظر خبرگان، ابتدا آموزه‌های سیاسی و دیپلماسی در جنگ‌های سه-گانه اخیر در جنوب غرب آسیا و چگونگی تبدیل پیروزی‌های نظامی به دستاوردهای سیاسی در ابعاد (داخلی، منطقه‌ای و بین‌المللی) و ۹ مؤلفه مربوطه (نظامی، امنیتی، اجتماعی، اقتصادی، سیاست، رسانه ای، راهبردی، پیروزی و شکست) را احصاء نموده و سپس شاخص‌های هرکدام از مؤلفه‌ها را استخراج (تعداد ۷۹ شاخص) و در یک پرسشنامه محقق ساخته که به تأیید خبرگان رسیده است و در نهایت در معرض قضاوت جامعه نمونه آماری قرار داده است.

جهت آشنایی با وضعیت جامعه نمونه تعداد چهار سؤال در خصوص میزان آشنایی با سیاست و مسائل امنیتی_نظامی، جایگاه سازمانی، سنوات خدمت و میزان تحصیلات پرسیده شد که طبق جدول زیر مشخص گردید.

جدول ۱: وضعیت جامعه نمونه

تحصیلات	ن.م.٪	آشنایی با حوزه سیاست	ن.م.٪	آشنایی با مسائل امنیتی - نظامی در حوزه راهبردی	ن.م.٪	سنوات خدمت	جایگاه سازمانی
کارشناسی	---	---	---	---	۲۹	---	---
کارشناسی ارشد	۶	خیلی زیاد	۵۸	خیلی زیاد	۶	بالای ۳۰	۶
دکتری	۱۴	خیلی زیاد	۲۰	خیلی زیاد	۲۰	بالای ۳۰	۱۴
جمع	۲۰	جمع	۲۰	جمع	۲۰	جمع	۲۰

۱- ۱۰۰ درصد از جواب دهندگان دارای سنوات خدمتی بالاتر از ۳۰ سال بوده بنابراین از تجربه کافی در خصوص مسئله مورد تحقیق برخوردار بوده‌اند.

۲- اکثریت قریب به اتفاق پاسخ دهندگان در سمت های مسئولیتی فرماندهی و مدیریت‌های راهبردی مشغول به فعالیت بودند، لذا پاسخ آن‌ها از اعتبار و روایی خوبی برخوردار بوده است.

۳- ۷۰ درصد جامعه آماری دارای مدرک دکترا و ۳۰ درصد دارای مدرک کارشناسی ارشد بوده این آمار بیانگر این است که جامعه نمونه از پایه علمی مناسب در خصوص مسئله مورد تحقیق برخوردار بوده‌اند.

مهم‌ترین مؤلفه‌ها که در ابعاد داخلی، منطقه‌ای و بین‌المللی بر سه جنگ اخیر در جنوب غرب آسیا اثر گذار بوده است عبارتند از: (امنیتی، نظامی، اقتصادی، سیاست، اجتماعی، راهبردها، شکست‌ها، پیروزی‌ها، رسانه‌ای) که شاخص‌های مربوطه با بهره‌گیری از طیف لیکرد در پرسشنامه در نهایت در معرض قضاوت جامعه نمونه آماری قرار گرفته و نتایج جدول زیر به دست آمده است.

جدول ۲: مهم‌ترین مؤلفه‌ها که در ابعاد داخلی

ردیف	مؤلفه	شاخص	فراوانی مشاهده شده				
			عالی	خیلی خوب	خوب	ضعیف	خیلی ضعیف
			۵	۴	۳	۲	۱
۱	تجارت	اصول جنگ	۱۲	۶	۲	-	-
۲		آموزش	۱۶	۴	-	-	-
۳		ائتلاف سازی	۸	۸	۲	۲	-
۴		پیمان‌های نظامی	۶	۱۰	۲	۲	-
۵		پشتیبانی رزمی	۱۲	۶	۲	-	-
۶		سلاح‌های ممنوعه	۶	۶	۶	۲	-
۷		محاصره	۱۲	۴	۴	-	-
۸		اصل روحیه	۱۶	۴	-	-	-
۹		لزوم آمادگی در چند جبهه	۱۲	۶	۲	-	-

-	۲	۴	۶	۸	تبدیل سریع راهبرد دفاعی به تهاجمی	امنیتی	۱۰
-	-	۲	۶	۱۲	صنایع نظامی		۱۱
-	-	۲	۶	۱۲	امنیت عمومی		۱۲
-	۲	۲	۸	۸	امنیت فرهنگی		۱۳
-	-	۶	۶	۸	امنیت اجتماعی		۱۴
-	-	۲	۶	۱۲	امنیت اقتصادی		۱۵
-	-	۴	۶	۱۰	امنیت داخلی		۱۶
-	-	۴	۸	۸	امنیت خارجی		۱۷
-	-	۲	۶	۱۲	امنیت شخصیت‌ها		۱۸
-	-	۲	۴	۱۴	اشراف اطلاعاتی		۱۹
-	۴	۴	۶	۶	ائتلاف سازی امنیتی		۲۰
-	-	۴	۴	۱۲	پیمان‌های امنیتی		۲۱
-	-	۲	۶	۱۲	غافلگیری امنیتی		۲۲
-	۲	۶	۶	۶	انسجام	اجتماعی	۲۳
-	-	۴	۶	۱۰	وحدت اجتماعی		۲۴
-	-	۲	۴	۱۴	اختلافات اجتماعی		۲۵
-	-	۴	۶	۱۰	آستانه مقاومت اجتماعی		۲۶
-	-	۲	۶	۱۲	افکار عمومی اجتماعی		۲۷
-	۲	۴	۶	۸	افراطی گری اجتماعی		۲۸
-	-	۲	۶	۱۲	شخصیت‌های اجتماعی		۲۹
-	۴	۴	۸	۴	جنبش های اجتماعی		۳۰
-	-	۶	۶	۸	جمعیت بومی		۳۱
-	۲	۴	۶	۸	مهاجرت اجتماعی		۳۲
-	۴	۲	۶	۶	منابع اقتصادی	اقتصادی	۳۳
-	۱	۲	۳	۸	واردات اقتصادی		۳۴
-	-	۲	۶	۱۲	صادرات اقتصادی		۳۵
-	-	۴	۶	۱۰	تحریم اقتصادی		۳۶
-	-	۶	۶	۸	خطوط حمل و نقل		۳۷
-	-	۲	۴	۱۴	ثبات سیاسی	سیاست	۳۸
-	-	۲	۶	۱۲	بی ثباتی سیاسی		۳۹
-	-	۴	۶	۱۰	وحدت سیاسی		۴۰

-	-	۴	۴	۱۲	شکاف سیاسی		۴۱	
-	۴	۴	۶	۶	اتلاف سازی سیاسی		۴۲	
-	-	۴	۶	۱۰	واقع نگری سیاسی		۴۳	
-	-	۲	۶	۱۲	تمرکز روی هدف	رسانه‌ای	۴۴	
-	-	۶	۶	۸	تمرکز بر روی افکار عمومی		۴۵	
-	-	۲	۶	۱۲	اعتمادسازی رسانه‌ای		۴۶	
-	-	۲	۶	۱۲	کنترل اخبار رسانه‌ای		۴۷	
۲	۴	۲	۶	۶	تنوع منابع خبری		۴۸	
-	-	۲	۶	۱۲	تکرار و حجم بالای اخبار		۴۹	
-	-	۲	۶	۱۲	تأثیر اینترنت		۵۰	
-	-	۲	۶	۱۲	ماهواره		۵۱	
-	۲	۲	۴	۱۲	رسانه های جمعی		۵۲	
-	-	۲	۶	۱۲	فریب رسانه ای		۵۳	
-	-	۲	۶	۱۲	اهداف راهبردی		راهبردها	۵۴
-	-	۲	۶	۱۲	راهبرد داخلی			۵۵
-	-	۲	۴	۱۴	راهبرد خارجی	۵۶		
-	-	۲	۶	۱۲	راهبرد تضعیف زیر ساخت‌ها	۵۷		
-	-	۲	۶	۱۲	راهبرد تحریم اقتصادی	۵۸		
-	-	۲	۸	۱۰	راهبرد جنگ علیه تروریسم	۵۹		
-	-	۲	۶	۱۲	راهبرد دستیابی به منابع انرژی	۶۰		
-	-	۲	۶	۱۲	راهبرد مقابله با جهان اسلام	۶۱		
-	-	۶	۶	۸	تثبیت باورها و اصول سیاسی	۶۲		
-	-	۲	۶	۱۲	پیروزی های نظامی	۶۳		
-	-	۴	۶	۱۰	افکار عمومی	۶۴		
-	-	۲	۶	۱۲	تکثیر موفق الگوی مقاومت اسلامی	پیروزی‌ها	۶۵	
-	-	۲	۶	۱۲	روحیه		۶۶	
-	-	۲	۶	۱۲	تقویت محور مقاومت		۶۷	
-	-	-	۶	۱۴	آشتی ملی		۶۸	
-	-	۲	۶	۱۲	شخصیت‌ها		۶۹	
-	-	۲	۴	۱۴	شکست در راهبردهای داخلی		۷۰	
-	-	-	-	-	۴۰			

-	-	۲	۶	۱۲	شکست در راهبردهای خارجی	۷۱
-	-	-	۴	۱۶	غافلگیری	۷۲
-	-	۶	۶	۸	افکار عمومی	۷۳
-	-	۲	۶	۱۲	اعتماد به شکست ناپذیری رژیم صهیونیستی	۷۴
-	-	۲	۶	۱۲	شخصیت‌ها	۷۵
-	-	۲	۸	۱۰	ناکامی در اهداف اعلامی نظامی	۷۶
-	-	۲	۶	۱۲	تشدید پدیده فرار از خدمت	۷۷
-	-	-	۶	۱۴	شکست مذاکرات سازش	۷۸
-	۲	۲	۸	۸	روند محاصره نظامی	۷۹

براساس تجزیه و تحلیل توصیفی و آمار استنباطی انجام شده مهم‌ترین مؤلفه‌های اثر گذار بر سه جنگ اخیر در جنوب غرب آسیا به ترتیب اهمیت به شرح جدول زیر می‌باشد.

جدول ۲: مهم‌ترین مؤلفه‌های اثر گذار بر سه جنگ اخیر در جنوب غرب آسیا

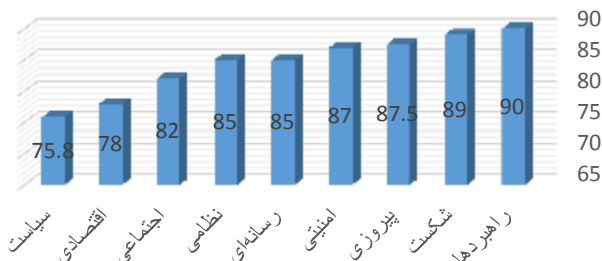
ردیف	مؤلفه	درصد پاسخ دهندگان موافق	رتبه
۱	راهبردها	۹۰	۱
۲	شکست	۸۹	۲
۳	پیروزی	۸۷,۵	۳
۴	امنیتی	۸۷	۴
۵	رسانه‌ای	۸۵	۵
۶	نظامی	۸۵	۶
۷	اجتماعی	۸۲	۷
۸	اقتصادی	۷۸	۸
۹	سیاست	۷۵,۸	۹

نتیجه‌گیری و پیشنهاد:

الف- نتیجه‌گیری

۱- مهم‌ترین مؤلفه‌های اثر گذار بر اهداف سیاسی و دیپلماسی به کار گرفته شده در جنگ‌های اخیر و چگونگی تبدیل پیروزی‌های نظامی به دستاوردهای سیاسی به ترتیب اهمیت به شرح نمودار زیر بوده است که تصاحب اهداف سیاسی و دیپلماسی در سه جنگ اخیر و برعکس منوط به توجه به مؤلفه-های فوق‌الذکر و شاخص‌های مربوطه می‌باشد.

مهم‌ترین مؤلفه‌های اثر گذار بر اهداف سیاسی و دیپلماسی در جنگ‌های اخیر در جنوب غرب آسیا و چگونگی تبدیل پیروزی‌های نظامی به دستاوردهای سیاسی

۲- سیاست‌های متاخذ دشمن یا رقیب در ابعاد داخلی، منطقه‌ای و بین‌المللی و دیپلماسی آنها در ابعاد منطقه‌ای و بین‌المللی بیانگر نیت و اهداف راهبردی آن کشورها می‌باشد.

۳- سیاست‌های متاخذ در سه جنگ اخیر نشان دهنده ترکیبی از اقدامات سیاسی در حوزه‌های اقتصادی، اجتماعی، نظامی، امنیتی، رسانه‌ای بوده است که بر مبنای راهبردهای اتخاذی و نگاه به تجارب پیروزی‌ها و شکست‌ها در گذشته شکل گرفته است و تامین‌کننده منافع و اهداف راهبردی دشمن و یا رقیب است.

۴- چگونگی تبدیل پیروزی‌های نظامی به دستاوردهای سیاسی نیازمند اتخاذ یک راهبرد از قبل تعیین شده است که هم‌سو با این پیروزی‌ها به پیش برود و به موقع به کارگیری شود و در زمان خود با بهره برداری از آن بتوان اهداف سیاسی را تامین نماید.

۵- قدرت خارجی هر کشوری در امتداد قدرت داخلی آن کشور است. جهت حفظ و ارتقاء قدرت خارجی هر کشوری بایستی قدرت ملی آن کشور که منبع از مؤلفه‌های (اقتصادی، سیاسی، اجتماعی، نظامی، امنیتی، فرهنگی، علم و فناوری و...) تقویت گردد.

ب- پیشنهادها

۱- در جهت تحقق پیروزی‌های نظامی در جنگ‌های آینده و تبدیل این پیروزی‌ها به دستاوردهای سیاسی و دیپلماسی، وزارت امور خارجه، شورای عالی امنیت ملی و مجموعه نیروهای مسلح کشور و نهادهای امنیتی کشور، ضمن رصد رفتارهای سیاسی و دیپلماسی دشمن یا رقیب در ابعاد داخلی، منطقه‌ای، و بین‌المللی، هماهنگی کامل و لازم در راستای اتخاذ سیاست‌های دفاعی و یا تهاجمی لازم را داشته باشند.

۲- توجه به این نکته مهم است که تحقق پیروزی‌های نظامی و تبدیل این پیروزی‌ها به دستاوردهای سیاسی منوط به هماهنگی و اقدام به موقع و هدف‌گذاری دقیق توسط دست‌اندرکاران میدان و سیاست است.

۳- تجارب جنگ‌های اخیر نشان می‌دهد رفتارهای سیاسی و دیپلماسی آمریکا و متحدانش قبل از شروع جنگ‌های اخیر نکات قابل تاملی داشته است لذا رفتار شناسی آمریکا و متحدانش در شکل دهی یک جنگ مقطعی یا تمام عیار می‌تواند یک مورد پژوهشی باشد.

فهرست منابع:

- قرآن کریم

- فرمایشات حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)

الف - منابع فارسی

- ادیبی سده، مهدی، ۱۳۹۶، جامعه شناسی جنگ و نیروهای نظامی، تهران، انتشارات سمت

- عرب، علیرضا، ۱۳۸۶، پس لرزه‌های نبرد وعده صادق، تهران، انتشارات قبله اول

- زهدی، یعقوب، ۱۳۹۴، سیاست دفاعی، تهران، مرکز تحقیقات راهبردی دفاعی

ب - مقالات

- ذاکریان، مهدی، سقوط بغداد، تابستان ۱۳۸۲، پیش زمینه‌ها و پیامدها، نشریه راهبرد، مرکز تحقیقات استراتژیک، ش ۲۸، تهران

- سزبان موسی‌آبادی، علیرضا، مظفری، هانیه، تابستان ۱۳۸۸، اهداف و پیامدهای جنگ ۲۲ روزهی رژیم صهیونیستی علیه غزه، فصلنامه‌ی تحقیقات سیاسی و بین‌المللی، شماره‌ی دوم، دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهر رضا - ستوده، محمد، ۱۳۸۵، اهداف تجاوز ۲۰۰۶ اسرائیل به خاک لبنان (جنگ ۳۳ روزه)، فصلنامه علوم سیاسی، سال نهم، شماره ی سی و ششم، تهران

- دهقان، حسین، سعادت راد، علیرضا، زمستان ۱۳۹۵، تبیین مهم‌ترین چالش‌های فراروی سیاست گذاری دفاعی ج.ا.ا، فصلنامه مطالعات دفاعی استراتژیک، سال چهاردهم، شماره ۶۶، دانشگاه عالی دفاع ملی، تهران
- ریاضی، وحید، باجلانی، صفدر، اکبری، علی و اکبری، حسن رضا، سال ۱۴۰۰، معرفی مؤلفه‌ها و ابزارهای جنگ ترکیبی آمریکا علیه ج.ا.ایران، فصلنامه علمی راهبردی دفاعی، شماره ۷۳، دانشگاه عالی دفاع ملی**ب - سایت‌ها:**- WWW.Khamenei.ir

- پایگاه خبری بصیرت، دستاوردهای مقاومت پس از جنگ ۳۳ روزه، مرداد ۱۳۸۶، شناسه خبر ۱۱۶۹۰، قابل دسترسی در:

- www.basirat.ir

- زرچینی، محمد، جنگ هشت روزه غزه ۲۰۱۲ میلادی، باشگاه خبرنگاران جوان، گروه سیاسی دفاعی امنیتی، کد خبر: ۵۸۶۳۲۸۳، ۱۳۹۵، قابل دسترسی در:

- www.yjc.ir

- ساسانیان، سعید، حمله‌ی زمینی اسرائیل به غزه، زمینه‌ها، اهداف، پیامدها، اندیشکده راهبردی تبیین، (۱۳۹۳)، قابل دسترسی در:

- www.tabyincenter.ir

- لیالی، محمدعلی، بررسی اهداف و پیامدهای اشغال، عراق توسط آمریکا، مجله پرسمان، شماره ۵۵، فروردین، ۱۳۸۶، قابل دسترسی در:

- www.hawzah.net

- مطلبی جوقنانی، محسن، ریشه‌ها و اهداف جنگ ۲۲ روزه غزه و پیامدهای آن برای رژیم صهیونیستی، مجله حصون، شماره ۲۸، بهمن ۸۹، قابل دسترسی در:

- net.www.hawzah

- مطلبی جوقنانی، محسن، ریشه‌ها و اهداف جنگ ۲۲ روزه غزه و پیامدهای آن برای رژیم صهیونیستی، مجله حصون، شماره ۲۹، فروردین ماه ۱۳۹۰، قابل دسترسی در:

- www.hawaza.net

- وبلاگ خبرنگار جهان اسلام نت نامه (امت اسلامی)، نگاهی به ابعاد و پیامدهای جنگ ۸ روزه غزه، آذر ماه، قابل دسترسی در:

- www.ommat-netnameh.blogfa.ir

- پایگاه تخصصی سیاست بین‌المللی (INPO)، (۱۴۰۰/۸/۲۲)، دیپلماسی، قابل دسترسی در:

- www.diplomatist.blogfa.com